

الله
رساله
الحمد لله

نمایندگی المصطفی ﷺ در روسیه

عنوان و نام پدیدآور :	اسلام در روسیه فدراتیو: اسلام در اورال
مشخصات نشر :	قم : مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ .۱۳۹۴
شابک :	۹۷۸-۹۶۴-۱۹۵-۳۸۱-۴
وضعیت فهرست نویسی :	فیپای مختصر.
یادداشت :	فهرستنويسي کامل اين اثر در نشانی:
	قابل دسترسی است. http://opac.nlai.ir
نویسنده‌گان محدودینوف، استاراستین، حب‌الدینوف، ماکاروف.	یادداشت :
چاپ دوم: (۱۳۹۴) (فیپای).	یادداشت:
Mohedinof	شناسه افزوده :
دھقان خلیلی، مژده، ۱۳۶۳-	شناسه افزوده :
دھقان، مهدی، ۱۳۵۹ -	شناسه افزوده :
شماره کتابشناسی ملی : ۳۸۶۶۴۵۵	شماره کتابشناسی ملی :

اسلام در روسیه فدراتیو

اسلام در اورال

نویسنده‌گان

محدديونوف، استاراستین، حب الدینوف، ماکاروف

مترجمان

مهدی نصیری و مژده دهقان خلیلی

مركز بين الملل
ترجمة و نشر المصطفى ﷺ

اسلام در روسیه فدراتیو، اسلام در اورال
نویسنده‌گان: محددینوف، استاراستین، حب الدینوف، ماکاروف
مترجم: مهدی نصیری و مژده دهقان خلیلی
چاپ دوم: ۱۳۹۴ ش / ۱۴۳۷ ق
ناشر: مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی ﷺ
● چاپ: نارنجستان ● قیمت: ۵۳۵۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۳۰۰

حق چاپ برای ناشر محفوظ است.

مراکز پخش

- قم، چهارراه شهدا، خیابان معلم غربی (حجتیه)، نیش کوچه ۱۸. تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۳۹۳۰۹
- قم، بلوار محمدامین، سهراه سالاریه. تلفن: ۰۲۵-۳۲۱۳۳۱۴۶ - فکس: ۰۲۵-۳۲۱۳۳۱۴۶
- قم، ساختمان ناشران، طبقه سوم، پلاک ۳۰۸. تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۴۲۴۰۲

pub.miu.ac.ir miup@pub.miu.ac.ir

با سپاس از دست‌اندرکارانی که ما را در تولید این اثر یاری رساندند.

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی بر خاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پایبندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بیان‌گذاران این شجره طیّه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی رهنما و مقام معظم رهبری (دام ظله العالی) می‌باشد.

«جامعة المصطفى صلوات الله عليه العالمية» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف ناب محمدی صلوات الله عليه «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی صلوات الله عليه» را تأسیس کرده است.

اثر حاضر با عنوان اسلام در روسیه فدراتیو- اسلام در اورال حاصل ترجمه آقای مهدی نصیری و سرکار خانم مژده دهقان خلیلی، کوششی است در به ثمر رساندن گوشاهی از این اهداف متعالی.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی صلوات الله عليه

فهرست

سخنی از هیئت تحریریه	۳۱
مقدمه	۳۵
اولین انجمن خیره اقتصادی - فرهنگی ایمانقولوفسکایه	۳۹
اولین هنگ سواره نظام باشقیری	۴۰
اولین گردان نظامی مسلمانان اورال	۴۱
اولین مسجد جامع اورنبورگ (مسجد دولتی شهری اورنبورگ)	۴۲
دومین مسجد جامع اورنبورگ (کاروانسرایی)	۴۵
سومین مسجد اورنبورگ (مسجد جامع مرکزی)	۴۸
چهارمین مسجد جامع اورنبورگ	۵۱
پنجمین مسجد جامع اورنبورگ «سلیمانیه»	۵۲
ششمین مسجد جامع اورنبورگ («حسینیه»)	۵۵
هفتمین مسجد جامع اورنبورگ («رمضان»)	۵۶
۴۵۱ آمین هنگ پیاده نظام دارای نشان پرچم سرخ (و ۲۱ آمین هنگ مسلمانان از این رده)	۵۷
۵۱ آمین لشکر پیاده نظام	۵۸
اولین کنگره مسلمانان ایالت اورنبورگ	۵۹
اولین کنگره معلمان ترک و تاتار ایالت اورنبورگ	۶۱
اولین مسجد شهر ترائیتسک	۶۲
دومین مسجد شهر ترائیتسک	۶۳
سومین کنگره سراسری باشقیری	۶۴
سومین مسجد شهر ترائیتسک	۶۶
چهارمین مسجد شهر ترائیتسک	۶۹

۷۰	پنجمین مسجد شهر ترائیتسک
۷۲	پنجمین مسجد شهر ترائیتسک
۷۴	هفتمین مسجد شهر ترائیتسک
۷۵	آ.....
۷۵	عبدالرحمان بن محمد شریف الکرمائی
۷۶	عبدرحمانوف منصور
۷۶	عبدالوهابوف نادر
۷۷	عبدالعزیزوف (عزیزوف) لطف الله کلیم اللوویچ
۷۸	عبدالکریم بن بالتای
۷۹	عبدالکریموف عبدرشید
۷۹	عبدالکریموف اسحاق
۸۰	عبدالکریم حسام الدین
۸۰	عبداللطیفوف (اوهموف) محمد شریف
۸۱	عبدالسلاموف سلطانمراد عبدالمینوویچ
۸۲	آبرالوف آلبرت فلیکسوویچ
۸۳	ابوباقروف عبدالولی عبدالوهابوویچ
۸۴	ابوباقرووا گل فریده وهاپونا
۸۵	ابوباقرووا مریم طاهروونا
۸۶	ابودزوف احمد صلاح الدینوویچ
۸۷	آغفوروف‌ها
۹۱	آدمورا فاطیما میر کامیلوونا
۹۲	عادلگاریف اسحاق صلاح الدینوویچ
۹۳	آذربایجانی‌های ساکن اورال
۹۸	بخش آسیایی (اسوران دوم) سازمان کادت پلولیفسکی اورنبورگ
۱۰۰	آزیقولووا
۱۰۳	آزنابایف محمد ولی سلطان گالیبوویچ
۱۰۴	آییتووا فاتحا عبدالولیونا
۱۰۴	آیداروف حارت احمدجانوویچ
۱۰۵	آیجانوف ساوتبک عثمانوویچ
۱۰۵	«آیکاپ»
۱۰۶	آکمانایف رفیق فاتحovoیچ
۱۰۶	آق مسجد
۱۰۷	اکبروف ووگار ابراهیم اغلی
۱۰۸	«آلاش»

۱۰۹	آلش - اُردا.....
۱۱۳	آتنینگوزین عطا الله.....
۱۱۴	«الاخلاص».....
۱۱۴	آلتف محمد شاکر محمد یاروویچ.....
۱۱۵	«الفرقان».....
۱۱۹	امینوف مثنوی آخوند زیانوویچ.....
۱۲۰	امیروف منیعزالدین میندوبایویچ.....
۱۲۰	فعالیت ضد اسلامی اتحادیه بی دینان مبارز (اس و ب) در اورال.....
۱۲۴	«سازمان ضد شوروی ایشانیزم» در استان مالاتوفسک.....
۱۲۶	نظر دانشمندان عرب و ایرانی قرن های نهم تا دوازدهم درباره اورال.....
۱۳۰	حوزه ملی باشقیری آرگایاشسکی.....
۱۳۲	پادشاهان آرسکی.....
۱۳۵	اصغروف (محمد اصغروف) محمد حکیم.....
۱۳۶	مجمع ملل استان چیلیابینسک.....
۱۳۷	آتابایف رحیم زیان (رحیم جان).....
۱۳۸	«اهل بیت».....
۱۴۰	احمدیف نوراسلام (واقف) تانینوویچ.....
۱۴۱	احمد الین شیخ رازی.....
۱۴۲	احمروف (احمروف) عبدالرحمان مفتاح الدینوویچ.....
۱۴۳	احمدوف شایخ احمد بن شایخ بابا.....
۱۴۴	احمدوف راسیم اسماعیلوفیچ.....
۱۴۵	احمدوف فائز عالم زیانوویچ.....
۱۴۵	احمدوف شاکر احمدوفویچ.....
۱۴۶	آخوندوف ذاکر زلال الدینوویچ.....
۱۴۸	اشرفوف محمد نور عالم زیانوویچ.....
۱۴۸	ب.....
۱۴۸	باپیتسف ولادیمیر الکسییویچ.....
۱۴۹	بایبورین زیهانگیر نورعلییویچ.....
۱۵۰	بایگولاتوف سروربیک زاراللهویچ.....
۱۵۱	مقبره بیک.....
۱۵۱	بایتورسونوف (بایتورسینوف) احمد بایتور سونوویچ.....
۱۵۴	باقروفها.....
۱۵۶	باکتیکوف فاتح احمد زیانوویچ.....
۱۵۶	«برکات».....

۱۵۷	بطال عبدالباری عبداللوبیچ
۱۵۸	باتیرشا (علیف عبدالله)
۱۵۹	بشيروف صلاح الدین صاحب زادوویچ
۱۶۰	ارتش باشقیری - مشریاکی
۱۶۳	ارتش باشقیری
۱۶۵	قیام‌های باشقیری قرن‌های هفدهم - هجدهم: جنبه مذهبی
۱۷۰	دولت باشقیری
۱۷۲	«باشقیرهای اورنبورگ شرقی (تاریخ سکنی گزیدن، ترکیب طایفه‌ای - نژادی، و اقتصاد آنها)»
۱۷۲	باشقیرها در اورال
۱۸۰	مناره تاملان
۱۸۲	بکتیمیروف عبدرحمان
۱۸۲	بردیکایوا
۱۸۳	برزین ایلیا نیکلایویچ
۱۸۴	برمانوف احمد کورگامبکوویچ
۱۸۵	برکیمبايف دربیسالی
۱۸۶	«برلک»
۱۸۷	بسربیان‌ها
۱۹۲	كتابخانه به نام خ. یاماشايف
۱۹۵	بیگر شای
۱۹۶	بیکبوف عبدالاحد شاه احمدوویچ
۱۹۸	بیکبوف یونس یولبارسوویچ
۱۹۹	بیکیشف (بگیشف) عبدالعزیز
۲۰۰	بیکماتوف محمد بن محمد طریف بن عبدالجمیل بن فیض الله بن بیک محمد
۲۰۱	بلالوف مسعود
۲۰۱	انجمن خیریه روستای ایمانقولووای ۲
۲۰۲	باگاتیف‌ها
۲۰۳	بوگدانوف عبد رئوف عبداللننوویچ
۲۰۴	قب کوربانی روستای قزاقبایوای بزرگ ۲
۲۰۸	بویی (نعمت‌اللینا) مخلصه عبدالعالموونا
۲۱۰	دفتر مفتی‌ها در بوگورسلان
۲۱۶	بوکیخانوف علیخان نورمحمدوویچ
۲۱۷	بورنایف‌ها
۲۱۸	و

۲۱۸	وایناخها در اورال
۲۲۱	«وقت»
۲۲۴	«وقت»
۲۲۴	ولیف (ولیف) محمد جان فاضلوفیچ
۲۲۵	ولیف عادل کاملوویچ
۲۲۶	ولیف الیاس محمدیویچ
۲۲۷	ولید بن محمد امین بن سلیمان بن بیک محمد بن آزاری الکاییچی الکارگالی
۲۲۸	ولیدوف (ولیدی) احمد - ذکی احمد شاهوویچ
۲۲۹	ولی الدین بن حسن البغدادی
۲۳۰	«ولیه»
۲۳۳	تاتارهای ورخاتورسکی
۲۳۴	شب‌نشینی های شرقی
۲۳۵	شورای انقلابی موقت باشکورستان
۲۳۶	گ
۲۳۶	عبدل وهاپوف عبدل - حکیم عبدل لطیفوویچ
۲۳۷	عبدالسلام بن اورایی
۲۳۷	عبدالسلاموف عبدرئوف
۲۳۹	عبدالسلاموف عبدالناصر
۲۳۹	عبدالسلاموف عبدالفاتح
۲۴۰	عبدرحمیموف عبدالسلام
۲۴۴	عبدرحمانوف محمد علی
۲۴۵	عبدالغفاروف عبدالباری محمد حاجیویچ
۲۴۵	عبداللوف محمد صادق (محمد صادق) عبدالمازیپوویچ
۲۴۶	عبدو رحیموف عبدو رافت عبدو رحیموفیچ
۲۴۶	عابدو ف حبیب الله عبدالقاھروویچ
۲۴۷	هادیف منیر
۲۴۹	قاضی صالح عبد رحمان
۲۵۰	«گایلیام»
۲۵۱	عین الدینوف محمد فاتح
۲۵۲	عین الین قسمت الله مرتاضوویچ
۲۵۳	قیصروف فانور شریفوللوبیچ
۲۵۴	غیشین علی خان ملا خانوویچ
۲۵۴	علیف عزت حارثوویچ
۲۵۵	علیف ذاکر علییویچ

۲۵۷	علیف الله یار بھریراد زیویچ
۲۵۷	علیکیف خیرالله زین اللویچ
۲۵۸	عالیم زیان بن محمد زیان
۲۵۹	عالموف اکرم مینگالیویچ
۲۵۹	عالموف رستم رالدوسوویچ
۲۶۰	علی الین رافائل عباداللوویچ
۲۶۰	علیا الدینوف حمید محمودوویچ
۲۶۱	عنیف حکمت الله
۲۶۲	عرا تویف مسعود وحیدوویچ
۲۶۴	عارف الین عالم زیان حمید اللوویچ
۲۶۴	غفوروف - چیگتای علی اصغر معین الدنیوویچ
۲۶۶	ایازوف ولی احمد (وینز) رفقوویچ
۲۶۷	سرکنسولی ایالت متعدده آمریکا در یکاترینبورگ
۲۶۷	گیلیازوف (گیلاژوف) وفا گیلاز الدینوویچ
۲۶۸	قسمتی (قسمت الین) گابدالله (عبدالله) توحود اللوویچ
۲۶۹	شورای ملی مسلمانان ناحیه گلازوفسکی
۲۷۳	«شهری در مرز دو قاره: اقلیت تاتاری اورنبورگ و دولت»
۲۷۷	سیاست مذهبی دولت در ارتباط با اسلام از اوخر قرن نوزدهم تا اوایل قرن بیستم
۲۷۹	گراک والتبنا نیکالایونا
۲۷۹	«مرز قرن‌ها»
۲۸۱	عبداللین‌ها
۲۸۲	د
۲۸۲	دولتوف دانیس مالکوویچ
۲۸۳	دولتشا - ایشان
۲۸۴	دولتشین عبدالله
۲۸۵	دولتشین عبدالعالیم عبدالعلموویچ
۲۸۶	داغستانی‌های ساکن اورال
۲۸۹	«دارالعلمات»
۲۹۰	«دار المعلمین»
۲۹۱	داوودوف انور میر قاسموویچ
۲۹۲	داوودوف سلیمان
۲۹۳	داوودوف فیض رحمان سلیمانوویچ
۲۹۴	داوودوف خلی الله عزیزوویچ
۲۹۵	داشکین ذوالقرنین شانگریوویچ

۲۹۶	دویشف مَهْدی یوسپوویچ
۲۹۷	دانیسوف دنیس نیکلایویچ
۲۹۸	جدیدیزم
۳۰۱	مؤسسات آموزشی جدیدی گرا
۳۰۲	جلیل (جلیلوف، ذلیلوف) موسی مصطفوویچ
۳۰۵	دیوایف (دوایف) ابوبکر (ابوبکر، ابویاکر) احمد جانوویچ
۳۰۸	«دین و معیشت»
۳۰۹	«دین و معیشت»
۳۰۹	دانسکوف (دانسکوی) حسین عثمانوویچ
۳۱۰	«دُنیا و معیشت»
۳۱۱	دولتوف میر یعقوب
۳۱۳	«دوسلیک»
۳۱۴	مرکز روحانیون مسلمان استان اورنبورگ (دفتر مفتی‌های اورنبورگ)
۳۱۵	مرکز روحانیون مسلمان ایالت پرم
۳۱۶	مرکز روحانیون مسلمان جمهوری کومی
۳۱۸	ی
۳۱۸	«حزب اوراسیا - اتحادیه وطن پرستان روسیه»
۳۱۹	«اوراسیا»
۳۲۰	انجمن خیریه مسلمانان یکاترینبورگ
۳۲۳	ینالیف آبرت حسینوویچ
۳۲۳	ینیکیف غیثا حمید اللوویچ
۳۲۵	ینیکیف نعمت الله سالم گارایویچ
۳۲۶	ز
۳۲۶	«مسائل مهم مردم نامبهم: مقالات تاریخی - نژادی درباره تاتارهای چپتسکی»
۳۲۶	«زاده‌یه»
۳۲۸	ظاهروف ولی الله (والری) ظاهرovoیچ
۳۲۹	Zaharov Işəm Məmməd - Hacı
۳۳۰	زینی (زینکیف) حبیب خلیلوویچ
۳۳۲	«زین الله رسولوف، اندیشمند، فیلولوگ، خداشناس و مربی روشنفکر باشقیری دنیای مسلمانان است»
۳۳۳	ظریپوف سیرین رایيفوویچ
۳۳۳	«سرزمین آرگایاشسکی: تاریخ و امروز»
۳۳۴	زینت الین فاروق زینت اللوویچ
۳۳۴	زیرت

۳۳۶	ای.....
۳۳۶	«ایش شهر تاتارلری تاریخین» .....
۳۳۶	مسجد ایزفسک در خیابان ک. مارکس .....
۳۳۸	مسجد جامع شماره ۱ ایزفسک .....
۳۴۱	مسجد جامع شماره ۲ ایزفسک .....
۳۴۴	مسجد جامع ایزفسک در خیابان آزین .....
۳۴۵	دفتر مقتی های ایزفسک .....
۳۴۶	«ایزگه یول».....
۳۴۶	انتشارات دفتر مقتی های پرم .....
۳۴۷	مقبره ایزابیلینسکی .....
۳۴۸	امام الدینوف یحیی علیا الدینوویچ .....
۳۴۹	«ایمان» .....
۳۵۰	اینان عبدالقادر .....
۳۵۲	عیساکایف عبدالله عارف اللوویچ .....
۳۵۳	اسکندروف حلیم فتاحوویچ .....
۳۵۴	شاهزاده نشینی ایسکرسكایه تایبوعیدها .....
۳۵۵	ایسلاکیف فیض الحق عبدالحقوویچ .....
۳۵۶	«اسلام در یکاترینبورگ» .....
۳۵۶	اسلام در فرهنگ اودمورتی ها .....
۳۶۰	اسلام در استان کورگان .....
۳۶۸	«اسلام در استان اورنبورگ» .....
۳۶۸	اسلام در ایالت پرم .....
۳۷۶	«اسلام در ایالت پرم» .....
۳۷۶	«اسلام در ایالت پرم»؛؟ .....
۳۷۷	اسلام در جمهوری کومی .....
۳۷۹	اسلام در استان سوردلوفسک .....
۳۸۳	اسلام در اودمورتیا .....
۳۸۹	«اسلام در اومورتیا» .....
۳۹۰	اسلام در استان چیلیاینسک .....
۳۹۸	«اسلام آن گونه که هست» .....
۳۹۸	«اسلام امروز» .....
۳۹۹	«اسلام و زندگی» .....
۳۹۹	«اسلام - کارگالا» .....
۴۰۰	مسلمان شدن ساکنین فنلاندی - اوگری اورال میانه .....

۴۰۲	کنفرانس‌های اسلامی در جمهوری کومی
۴۰۴	مرکز فرهنگی اسلامی جمهوری کومی
۴۰۵	اسماعیلوف اسحاق محمدوویچ
۴۰۵	«حقیقت»
۴۰۶	«باید تاریخ را برای مردم خود محفوظ نگاه داشت»
۴۰۷	«تاریخ اسلام در ایالت، استان و سرزمین پرم»
۴۰۷	تاریخ سازمان محلی مذهبی شهر گلازوو
۴۰۹	اسحاقوف احمد خان محمد لطیفوویچ
۴۱۰	اسحاقوف ابراهیم ظریفوویچ
۴۱۱	اسحاقوف محمد لطیف
۴۱۲	اسحاقوف فاضل عارفوویچ
۴۱۳	«اتفاق المسلمين»
۴۱۵	«اخلاص»
۴۱۷	«احسان»
۴۱۸	تاتارهای ایچکینسکی
۴۲۰	ایش بولاتوف (ایژ بولاتوف) خواجه - احمد (خوزگ احمد) اسحاقوویچ
۴۲۱	ایش محمدوف رمضان ساریموویچ
۴۲۱	ایش نیازبن شیرنیازبن یار محمد الخوارزمی
۴۲۲	ک
۴۲۲	قدیمیزم
۴۲۳	«کازاخ»
۴۲۴	قزاق‌ها و باشقیرهای استان اورنبورگ: شرح مختصر آمارگیری افراد
۴۲۷	قزاق‌ها در اورال
۴۳۳	دفتر قاضی‌های مسلمانان استان کورگان
۴۳۴	دفتر قاضی‌های مسلمانان استان سوردلوفسک
۴۳۶	کالمتیف محرم خلیل رحمانوویچ
۴۳۷	کمالوف‌ها
۴۳۸	کاپکایف ابویاقر یوسپوویچ
۴۴۰	مسجد مربوط به مجموعه کاروانسرا
۴۴۲	کارگala
۴۴۸	کارگالی ابو المانیخ
۴۴۹	کریموف محمد فاتح (کریم فاتح) علمانوویچ
۴۵۱	چاپخانه «کریموف، حسینوف و کمپانی»
۴۵۴	شاهزاده‌نشینی تزاری کارینسکایه

۴۵۶	«کارماک»
۴۵۷	«کارچیگا»
۴۵۸	قاسموف ظفر احمد شاکررویچ
۴۵۹	قاسموف ایلمیر حارثوویچ
۴۵۹	قاسموف رایف عنفیبویچ
۴۶۰	قاسموف سلیم علغانوویچ
۴۶۰	قاسمووا دیانا عبداللوونا
۴۶۲	قاسموف‌ها
۴۶۷	کاخیمبایف آمانژول اوتمیسوویچ
۴۶۷	کاشایف زاهد الله حبیب اللوویچ
۴۶۸	کاشاپوف الماس راویلیبویچ
۴۶۹	کایوموف نعیم بایانوویچ
۴۷۰	کتابخانه تاتارهای مسلمان کستیم
۴۷۲	کینیکیف‌ها (۱)
۴۷۳	کینیکیف‌ها (۲)
۴۷۴	قرقیزها در اورال
۴۷۶	گنج‌های نقره ایرانی - عربی در منطقه ایالت پرم
۴۷۹	کنگره تاتارهای استان چیلیابینسک
۴۸۲	کوندورف‌ها
۴۸۳	کوساچ گریگوری گریگوریبویچ
۴۸۴	کویانووا
۴۸۷	«سرزمین اورنبورگ. از طریق راه حقیقت اسلام»
۴۸۷	«کراسناوفیم تاتارلری. تاریخ. تل. فولکلور»
۴۸۸	انجمن فرهنگی - اقتصادی و خیریه مسلمانان کراسناوفیمسک
۴۸۹	غسل تعمید تاتارها و بسرمیان‌های اودمورتیا
۴۹۲	کریموف مارکازیان علی الوویچ
۴۹۴	تاتارهای کریمه‌ای در اورال
۴۹۹	کریدور کوواندیکسکی
۵۰۱	کوزیاروف فرید شاکررویچ
۵۰۲	کوزمین وادیم الکساندرروویچ
۵۰۳	کولباکوف شرف الدین عبدالعالموویچ
۵۰۳	انجمن فرهنگی - اقتصادی و خیریه مسلمانان کونگور
۵۰۴	قربانعلیف محمد عبدالحی
۵۰۵	قربانعلیف‌ها

۵۰۸	کورمانوف ذاکر توزیعیچ
۵۰۹	کوتیف کمال الدین ابراهیموفیچ
۵۰۹	«کوش مناره»
۵۱۱	قزل مسجد
۵۱۳	ل
۵۱۳	لطیوف خلی الله لطیوفویچ
۵۱۴	لوپوف پاول نیکلایویچ
۵۱۵	ام
۵۱۵	ماورینا جمیله رمضانووا
۵۱۶	معادوف عبدالله محمد عارفوویچ
۵۱۷	«معارف»
۵۱۷	مَمدوف صدیق عبدالخالقوویچ
۵۱۸	«مناره»
۵۱۹	ماناتوف شریف احمدovoیچ (احمد زیانوویچ)
۵۲۱	ماناتوپوف مینهاج نظام الدینوویچ
۵۲۲	«منصوريه»
۵۲۳	منصوروف محمد عطا
۵۲۴	ماتینوف شاهی شریف مدد علیبویچ
۵۲۴	محمدوف رمضان حسنوفیچ
۵۲۵	مسجد «مدنایا»
۵۲۷	مدرسه‌های کارگالا
۵۳۰	مدرسه وابسته به مسجد جامع شهر چیلیابینسک
۵۳۱	«مدرسه»
۵۳۲	کمیته مشاوره‌ای بین مذهبی ایالت پرم
۵۳۳	«مرکز اطلاعاتی بین ملیتی»
۵۳۵	مدلین محمود
۵۳۵	دَفاتر ثبت اسناد
۵۳۸	مساجد در بخش‌های ارتش، زندان‌ها و بیمارستانهای اورال
۵۴۱	مسجد روستای کستیم
۵۴۵	«مساجد اورال»
۵۴۶	مسجد در مرکز درمانی - تادیبی شماره ۴
۵۴۷	مسجد شهر وُتکینسک
۵۴۹	مسجد شهر کراسناوفیمسک
۵۵۰	مسجد شهر کوشوا

۵۵۳	مسجد شهر موژگا
۵۵۴	مسجد شهر نیژنی تاگیل
۵۵۶	مسجد شهر اوسینسک
۵۵۷	مسجد روستای احمدی
۵۶۰	مسجد روستای داسوس بالایی
۵۶۰	مسجد روستای گوردینوی
۵۶۱	مسجد روستای زاسکووای
۵۶۱	مسجد روستای کیشیور
۵۶۲	مسجد روستای ونیزه کوچک
۵۶۲	مسجد روستای بوگالیش جدید
۵۶۴	مسجد روستای پادرای
۵۶۷	مسجد روستای پالاگای
۵۶۸	مسجد روستای پوچینکی
۵۷۰	مسجد روستای کلوچی تاتاری
۵۷۲	مسجد روستای پارزی تاتاری
۵۷۳	مسجد روستای تویموباش تاتاری
۵۷۵	مسجد روستای شافییوای
۵۷۶	مسجد و مدرسه شهر بوگوروسلان از قرن نوزدهم تا اوایل قرن بیستم
۵۷۷	مسجد اسماعیل
۵۸۰	مسجد محله «الکوند» شهر ساراپول
۵۸۱	مسجد محله دانیلیخا شهر پرم
۵۸۲	مسجد در محدوده مرکز تادیبی شماره ۸
۵۸۲	مسجد قصبه کامای
۵۸۳	مسجد قصبه کیزنیر
۵۸۴	مسجد قصبه لوگای
۵۸۴	مسجد قصبه پیچاس
۵۸۵	مسجد قصبه اووای
۵۸۶	مسجد قصبه شولیای
۵۸۷	مسجد قصبه یاگان
۵۸۸	مسجد روستای نه چندان بزرگ میاسکی
۵۹۰	مشریاکها
۵۹۳	میلت مجلیسه
۵۹۵	میلی ایداره
۵۹۷	مینگازوف واسیل مینگازوفیچ

۵۹۸	میندویاوا فاطیما (گلزادا) احدوونا.....
۵۹۸	مینیعیلیف محمد هاسیمیانوویچ .....
۵۹۹	«میر» .....
۶۰۰	«میراث» .....
۶۰۰	میرزا یانوف فنون غواصوویچ .....
۶۰۱	میراپولسکی الکساندر استپانوویچ .....
۶۰۲	فعالیت مبلغین مذهبی در رابطه با تاتارهای غسل تعمید یافته ایالت ویاتکا از اوآخر قرن نوزدهم تا اوایل قرن بیستم .....
۶۰۴	میخالوا آلبینا ویکتوروونا.....
۶۰۵	سنگ قبر در روستای گوردینو .....
۶۰۶	نمازخانه‌های ناحیه گلازوفسکی .....
۶۰۷	نمازخانه شهر ساراپول .....
۶۰۸	Moslem.ru (مسلم. رو).....
۶۰۹	مریاسوف سعید عبیداللّوویچ .....
۶۱۰	«علم».....
۶۱۰	مُظفروف مراد نشاطوویچ .....
۶۱۰	مقیموف ظفر مقیموفیچ .....
۶۱۱	موکمینووا باغ بستان .....
۶۱۳	ملانوروف محمد نور ملانوروویچ .....
۶۱۳	مرادوف یامیل .....
۶۱۴	مرتضیین عبدالعزیز صباغت اللوویچ .....
۶۱۵	مرتضیین موسی لوتوویچ .....
۶۱۷	مسالیوف قابیر الغموویچ .....
۶۱۷	موسین عثمان .....
۶۱۸	«مسلم» .....
۶۱۹	مصطفین آفرید آنوآروویچ .....
۶۲۱	مصطفین الوافالاضل .....
۶۲۱	مسلمانان در ارتش قزاقی اورنبورگ .....
۶۲۴	مسلمانان در بازارهای مکاره اورال .....
۶۲۸	کتابخانه مسلمانان شهر ماگنیتاگورسک .....
۶۲۹	کتابخانه مسلمانان چیلیاینسک .....
۶۳۲	جماعت مسلمانان شهر بوگوروسلان از قرن نوزدهم تا اوایل قرن بیستم .....
۶۳۳	جماعت مسلمانان شهر بوزولوک از قرن نوزدهم تا اوایل قرن بیستم .....
۶۳۵	جماعت مسلمانان شهر یکاترینبورگ .....

۶۴۰	جماعت مسلمانان شهر زلاتاؤست
۶۴۵	جماعت مسلمانان شهر کاراباش
۶۴۶	جماعت مسلمانان شهر کورگان
۶۴۹	جماعت مسلمانان شهر کوسا
۶۵۱	جماعت مسلمانان شهر ماگنیتاگورسک
۶۵۴	جماعت مسلمانان شهر میاس
۶۵۸	جماعت مسلمان شهر اورنبورگ
۶۶۶	جماعت مسلمانان شهر پلاست
۶۶۸	جماعت مسلمانان شهر ساراپول از قرن نوزدهم تا اوایل قرن بیستم
۶۷۰	جماعت مسلمانان شهر ساتکا
۶۷۲	جماعت مسلمانان شهر ترائیتسک
۶۷۸	جماعت مسلمانان شهر شادرینسک
۶۸۱	سازمان‌های خیریه و فرهنگی - معارفی مسلمانان ایالت اورنبورگ
۶۸۵	قبرستان‌های مسلمانان ترائیتسک
۶۹۰	کمیته کمونیستی مسلمانان
۶۹۰	جماعت‌های مسلمانان کارخانه‌ها و شهرهای معادن باکال
۶۹۵	جماعت‌های مسلمانان در کارخانه‌های اورال از قرن نوزدهم تا اوایل قرن بیستم
۶۹۹	جماعت‌های مسلمانان استان اورنبورگ در دوران پس از شوروی
۷۰۳	کمیته‌های سوسیالیستی مسلمانان
۷۰۴	قبرستان (پادشیوالوفسکایه) مسلمانان ایژفسک
۷۰۵	قبرستان مسلمانان یکاترینبورگ
۷۰۸	انجمن خیریه و فرهنگی - اقتصادی مسلمانان شهر پرم
۷۱۰	انجمن مسلمانان باشقیر مناطق بورزیان کیپچاکسکی ۲ و آلبردینسکی
۷۱۰	انجمن مسلمانان باشقیر منطقه بورزیانسکی
۷۱۱	انجمن مسلمانان باشقیر منطقه بوشمان - سوئون - کاراکیپچاکسکی
۷۱۲	انجمن مسلمانان باشقیر ۷ منطقه اورگانسکی
۷۱۳	انجمن مسلمانان اورنبورگ
۷۱۶	انجمن مسلمانان شهر اورسک
۷۱۷	انجمن مسلمانان قصبه نیکیتینسکی روستای بزرگ پرچیستنسکایا
۷۱۷	انجمن مسلمانان قصبه سیدوفسکی
۷۱۹	مدرسه مسلمانان در کاروانسرای منووی اورنبورگ
۷۲۱	«مفتی عبدالحمان رسولوف فرزند ارشد ایشان حضرت رسول‌ف»
۷۲۱	محمدشین عبدالله محمدشینوویچ
۷۲۲	محمدشین فائز عبدالله یویچ

۷۲۳	محمدزیانوف آیرات انوروویچ
۷۲۴	«محمدلیه»
۷۲۷	محمد بن علی الداغستانی
۷۲۸	محمدجان بن حسین بن منصور البوروندوکی الجبالي
۷۳۰	محمد شفیعوف محمد حافظ
۷۳۱	«مریدیزم در اورال میانی»
۷۳۲	«در راه حقیقت»
۷۳۳	ناگاییاکها
۷۳۸	«ناگاییاکها (تحقیق مجموعه‌ای گروه تاتارهای قزاق غسل تعمید یافته)»
۷۳۹	ناگاییکوف مصلح الدین احمدجانوویچ
۷۳۹	«نجات»
۷۴۱	نظام الدینوف سیف الدین فتاح الدینوویچ
۷۴۲	نظیروفها
۷۴۳	«لهجه و گویش تاتارهای کارینسکی و گلازوفسکی»
۷۴۴	«انجمن علمی»
۷۴۵	«مجله علمی - اطلاعاتی درباره تاریخ و نژادشناسی ساکنین تاتار اورال»
۷۴۵	«روستای ملی»
۷۴۷	خودمختاری ملی - فرهنگی تاتارهای استان سوردلوفسک
۷۴۹	انجمن‌ها و اتحادیه‌های ملی نژادهای ترک‌های مسلمان استان اورنبورگ
۷۵۶	مسجد پابرجا باقی نمانده روستاهای ناحیه یالبوزسکی ایالت ویاتکا
۷۵۷	نعمت‌اللین رحمت الله عزت اللوویچ
۷۵۸	انجمن خیریه و فرهنگی - اقتصادی مسلمانان نیژنی تاگیل
۷۵۹	ناگایسکایا اوردا
۷۶۴	نوریمانوف بھالدین یلال الدینوویچ
۷۶۵	نوریمانوف رئیس غلوموویچ
۷۶۶	«نورلی - باردا»
۷۶۶	نورمَمدوف روسلان رفیقوویچ
۷۶۸	نورمَحمدوف محمد عارف بن نور محمد
۷۶۸	«نوراُزرسکی»
۷۶۹	اورنبورگ و اولین خودمختاری‌های ملی روسیه: سال‌های ۱۹۱۹ - ۱۹۲۰
۷۷۸	مدرسه تربیت معلم قرقیزی (روسی - قرقیزی) اورنبورگ
۷۸۰	مسجد منووینسکایا اورنبورگ
۷۸۲	مدرسه تربیت معلم تاتاری اورنبورگ

تئاتر درام تاتاری دولتی اورنبورگ به نام مهرحیدر فیضی.....	۷۸۴
«مناره اورنبورگ».....	۷۸۵
کمیته نظامی مسلمانان اورنبورگ.....	۷۸۶
کمیته زنان مسلمان اورنبورگ.....	۷۸۷
مجمع روحانیون مسلمانان اورنبورگ.....	۷۸۸
برادری میخایلو - آرخانگلسکی اورنبورگ.....	۷۹۰
دفتر مسلمانان اورنبورگ	۷۹۲
انجمن زنان مسلمانان اورنبورگ.....	۷۹۲
انجمن تئاتر و موسیقی مسلمانان اورنبورگ	۷۹۴
انجمن تحت تکفل گیری محصلین مسلمان اورنبورگ.....	۷۹۵
مسجد جامع اورسک.....	۷۹۷
«مقالاتی درباره تاریخ جماعت مسلمانان ایالت چیلیابینسک (از قرن هجدهم تا اوایل قرن بیستم)».....	۸۰۰
پ.....	۸۰۲
نواحی اطراف «باشقیرستان کوچک».....	۸۰۲
تاتارهای پرم	۸۰۴
«تاتارهای پرم»	۸۰۷
انجمن خیریه و معارفی مسلمانان پرم	۸۰۸
انجمن ترویج سواد در میان مسلمانان پرم	۸۰۹
«چشم اندازها و مشکلات گفت و گوی بین مذهبها»	۸۰۹
سیاست در زمینه آموزش قراقها: نقش اورنبورگ	۸۱۰
سیاست سیستم اداری گورنازاوادسکوی اورال در رابطه با باشقیرها در قرن هجدهم	۸۲۰
شورای تحت تکفل گیری اوقاف آ. گ. حسینوف	۸۲۲
استعمار ارتدوکس در اورال میانی در قرن هجدهم	۸۲۵
«تاتارهای اطراف اورال»	۸۲۹
سازمان مبلغین ضد مسلمانان حوزه مذهبی یکاترینبورگ	۸۲۹
ر.....	۸۳۰
رایف رینات آفراییموویچ	۸۳۰
«رمضان»	۸۳۲
رامیفها	۸۳۲
قبرهای اولیه مسلمانان در اطراف غربی اورال	۸۳۷
رسولوف عبدالقادر زین اللوویچ	۸۴۰
رسولوف عبدالرحمان زین اللوویچ	۸۴۱
رسولوف عبدالله زین اللوویچ	۸۴۴
رسولوف زین الله حبیب اللوویچ	۸۴۴

۸۴۹	«رسولیه»
۸۵۳	رفیقوف عبدالکریم
۸۵۳	رحمانقولوف احمد حازی عبدالظاهر وویچ
۸۵۶	رحمانقولوف عرفان شیخ ایلمردانوویچ
۸۵۸	رحمانقولوف طریف حسینوویچ
۸۵۹	رحمانقولوف ضیالدین محمد جانوویچ
۸۶۱	رحمت الین احمدزیان حبیب اللوویچ
۸۶۱	رحمت الین اسماعیل
۸۶۲	مرکز منطقه‌ای روحانیون مسلمان استان کورگان
۸۶۴	مرکز منطقه‌ای روحانیون مسلمان استان سوردلوفسک
۸۶۶	مرکز منطقه‌ای روحانیون مسلمان استان چیلیابینسک
۸۶۷	اسلام گرایی مجدد تاتارهای ارتدوکس ایالت ویاتکا در سی سال آخر قرن نوزدهم
۸۷۱	مدرسه ویژه آموزش صنعتی روستای کویانووا
۸۷۲	امامهای جماعت تحت فشار استان کورگان
۸۷۴	امامهای جماعت تحت فشار استان اورنبورگ
۸۸۰	امامهای جماعت تحت فشار ایالت پرم
۸۸۳	امامهای جماعت تحت فشار استان سوردلوفسک
۸۸۸	امامهای جماعت تحت فشار اودمورتیا
۸۹۲	امامهای جماعت‌های تحت فشار استان چیلیابینسک
۹۰۰	مجموعه باستانی رازدستونسکی
۹۰۴	ریباکوف سرگی گاوریلوفویچ
۹۰۷	س
۹۰۷	سعدی عبدالحمان
۹۰۸	ثابتوف عبدالناصر
۹۰۹	ثابتوف سرور الدین مفتاح الدینوویچ
۹۰۹	سعید - علیف صاحب - گاری
۹۱۱	سیداللین صباغت الله صناعتوویچ
۹۱۲	«سایت تاتارها و باشقیرهای اورال»
۹۱۳	خرابه شهر قدیمی سامارسکی
۹۱۴	سلیموف محمد حکیم محمد طریفوویچ
۹۱۵	صلاحوف علی الله محمد صادق
۹۱۶	صالحوف هیبت الله بن سعید بطال بن صالح بن بیک محمد بن ایش محمد
۹۱۷	سلطان آتلله
۹۱۸	صمدوف طاهر عبدالحقوویچ

۹۲۰	صمدوف الحان اصلاح اغلی
۹۲۱	کتابخانه سالن مطالعه مسلمانان ساراپول
۹۲۲	صفر قولوا
۹۲۴	صفروف ناظم فارسیویچ
۹۲۴	سفین عبدرحمان
۹۲۵	سفین رافاییل واسیلیویچ
۹۲۵	سفینا راسیما آفرامونا
۹۲۶	سفتیوف محمد احمد محمدرویچ
۹۲۷	صاحب زیانوف نایپ احمدرویچ
۹۲۸	ساچکو گالینا ولا دیمیرونا
۹۲۹	سیفی الدینوف شهبال سهال الدینوویچ
۹۲۹	سیف الملوكوف اسماعیل ابراهیموویچ
۹۳۰	ساکنین ترک‌های مسلمان روستا نشین استان سوردلوفسک
۹۳۴	سیلیانینووا گل سینا داگیریانوونا
۹۳۵	«آداب و رسوم خانوادگی تاتارهای چپتسکی (از اواسط قرن نوزدهم تا بیستم)»
۹۳۶	سمنوف زاهد
۹۳۷	مسجد جامع شهر کورگان
۹۳۹	مسجد جامع شهر ماگیتاگورسک
۹۴۱	مسجد جامع شهر پرم
۹۴۳	مسجد جامع شهر چیلیابینسک
۹۴۷	مسجد جامع تاتارهای ایچکینسکی
۹۴۹	مجمع مسلمانان شهر گلازوف
۹۵۱	سیستم شوروی آموزشی برای مسلمانان در اورال میانی در دهه ۲۰ قرن بیستم
۹۵۵	قرارداد همکاری بین سیستم اداری استان چیلیابینسک و اداره مرکزی روحانیون مسلمان
۹۵۶	ساکروین پیوتر ماتویویچ
۹۵۸	چهره اجتماعی امام‌های جماعت استان سوردلوفسک
۹۶۰	«چهره اجتماعی امام‌های جماعت اورال در اوایل قرن بیست و یکم»
۹۶۰	«پرتره اجتماعی شخص مسلمان در دهه ۳۰ قرن بیستم»
۹۶۲	«اتحادیه زنان مسلمان اورال»
۹۶۳	اتحادیه جوانان مسلمان یکاترینبورگ
۹۶۴	استاراستین الکسی نیکلایویچ
۹۶۵	سبحانقولوف بیک - ارسلان
۹۶۶	جريان قضایی مربوط به مریان بوینسکی
۹۶۷	سلیمانوف عبدالستار

سلیمانووا (کوتلویارووا - سلیمانووا) بی‌بی - راضیا تازالدینووا ..... سلطان - سیدالین آخیا علی - محمددوویچ ..... سویوندوکوف موسیلیم سلیم گیریویچ ..... کنگره روحانیون مسلمان ناحیه بوگورو-سلانسکی ..... کنگره مسلمانان ناحیه گلازو-فسکی ایالت ویاتکا ..... کنگره روحانیون مسلمان ناحیه گورنازاوادسکوی ۴ استان اورال ..... کنگره‌های قزاق‌های مسلمان ارتش قزاق اورنبورگ ..... ت ..... تاتارهای تابارینسکی ..... تاجیک‌های ساکن اورال ..... تاج الدینوف فرید زیاکوویچ ..... تایپ ..... «طريق» ..... مرکز اجتماعی تاتاری اودمورتیا ..... تاتارها در ایالت پرم ..... تاتارهای ساکن اورال ..... تاتارهای استان اورنبورگ ..... تاتارهای استان سوردلوفسک ..... تاتارهای اودمورتیا ..... تاتارهای استان چیلیابینسک ..... تیفکیلیف کوتلوگ - محمد مَمشویچ ..... تنیشفها ..... تپتیارها ..... تیموشف نعمت الله فیض اللوویچ ..... گونه‌شناسی بسته شدن مساجد در اورال میانی و جنوبی ..... مؤسسه ۲ کلاسه روسی - تاتاری ترائیتسک ..... انجمن خیریه مسلمانان ترائیتسک ..... انجمن «خیرات» ترائیتسک ..... انجمن ترغیب هنر موسیقی و نمایش صحنه ترائیتسک ..... «انجمن مباشران ترائیتسک» ..... انجمن ترویج معارف و فرهنگ ترائیتسک ..... افراد بسیج شده از آسیای میانه برای کار در مؤسسات و ساخت و سازهای اورال در سال‌های جنگ میهنی بزرگ ..... اُسرای نظامی ترک در سال‌های جنگ جهانی اول در اورال ۱۰۲۳

تاتارهای تورینسکی ۱۰۲۶
ترک‌های مسختی در استان اورنبورگ ۱۰۲۹
تینکاچیف فاضل ابراهیموفیچ ۱۰۳۰
تینیشپایف محمد جان تینیشپایویچ ۱۰۳۰
قلمرو خان تومنسکایه ۱۰۳۱
او ۱۰۳۳
ازبک‌های ساکن اورال ۱۰۳۳
اورازایف علی الله فتق اللویچ ۱۰۳۶
«اورال» ۱۰۳۸
«اورال کارچیگاسی» ۱۰۳۹
مسلمانان قزاق اورال ۱۰۳۹
۱. مسلمانان قزاق اورال در قرن هجدهم ۱۰۳۹
۲. قزاق‌های مسلمان اورال در قرن نوزدهم ۱۰۴۲
۳. پراکندگی جمعیت ۱۰۴۴
۴. جنبه مذهبی زندگی ۱۰۴۶
کنگره‌های نظامی منطقه‌ای مسلمانان استان اورال ۱۰۴۹
شورای نظامی مسلمانان استان اورال ۱۰۵۰
اورمانچه باقی (عبدالباقی) ادريسوفیچ ۱۰۵۱
«اورتا اورال تاتارلری (سوردلوفسک اولکسه). روحی میراث: گایله - کنکورش هم ترمینولوگیاسه، فولکلور» ۱۰۵۳
عثمانوف محمود سیف الملوکویچ ۱۰۵۳
عثمانوف محمد صادق محمودوویچ ۱۰۵۴
عثمانوف خیرالله عبدرحمانوویچ ۱۰۵۴
عثمانوف شاکر صدرالدینوویچ ۱۰۵۵
مؤسسه‌ای برای فرزندان قرقیز (قزاق) در شهر ترائیتسک ۱۰۵۶
فیضاللین را وقت شایداللویچ ۱۰۵۷
فیضاللین اسماعیل بن حسمت الله بن فیض الله ۱۰۵۷
فیضاللین رافائل (خلی الله) فریدوویچ ۱۰۵۸
دانشکده ارواسیا و شرق دانشگاه دولتی چلیابینسکی ۱۰۵۹
فخرالدین رضا الدین ۱۰۶۱
حیب‌اللین احمدالله شایداللویچ ۱۰۶۵
حیب‌اللین محمد حافظ (حافظ بای) حیب‌اللوویچ ۱۰۶۵
خیب‌اللین عبدالرؤوف رستموفیچ ۱۰۶۷
خیراللین عبدال‌باری خبیسوفیچ ۱۰۶۸

۱۰۶۹	حکیموف کریم عبدالرؤفوفویچ
۱۰۷۰	حکیموف رشید شوکتوویچ
۱۰۷۱	خالدوف احمد
۱۰۷۳	«خلیق آوازی»
۱۰۷۳	صنایع فرآورده حلال در اورال
۱۰۷۸	حمیداللین (حمیدی) شاکرزیان اسعدواللوبیچ
۱۰۸۱	حمیداللین عزت الله
۱۰۸۲	حمیدوف (اوشمایی) عبدالله حمیدوویچ
۱۰۸۳	حارثوف حلیم نبی احمدوویچ
۱۰۸۴	حسن جانووا روزالیا ولیونا
۱۰۸۵	حسنکایف صالح خیال الدینویچ
۱۰۸۶	حسنوف میرقاضیان نوراللوبیچ
۱۰۸۶	«حافظ بای آقالی»
۱۰۸۷	حافظوف طواف الدین عافیبویچ
۱۰۸۷	«خزمت»
۱۰۸۸	«هلال»
۱۰۸۹	حسام الدینوف ایرک سیدمحمدوویچ
۱۰۹۰	خيال الدینوف شاکر شیخ اسلاموویچ
۱۰۹۱	خدایردین شاهد احمدوویچ
۱۰۹۲	خوزین محمد علی راویلوویچ
۱۰۹۴	«حسینیه» (۱)
۱۱۰۰	«حسینیه» (۲)
۱۱۰۱	حسینوف محمدولی عبدالغئیبویچ
۱۱۰۳	حسینوف محمدمنیر محمدهادیبویچ
۱۱۰۴	حسینوف ها
۱۱۱۶	حسن الدین حسن الدینوویچ (رحمانقولوف) محمد عارف
۱۱۱۷	تس
۱۱۱۷	مرکز تحقیقات ایرانی دانشگاه دولتی اورال
۱۱۱۸	اداره مت مرکز مذهبی مسلمانان ایالت پرم
۱۱۱۹	مسجد مرکزی شهر ساراپول
۱۱۲۰	چ
۱۱۲۰	چاگین گئورگی نیکلایویچ
۱۱۲۱	چاچاکوف ها
۱۱۲۳	مدرسه دینی تربیت معلم چیلیابینسک

۱۱۲۴.....	دفتر مقتی‌های چیلیابینسک
۱۱۲۶.....	انجمن خیریه مسلمانان چیلیابینسک
۱۱۲۷.....	تاتارهای چیتسکی
۱۱۳۲.....	«چیکر تکه»
۱۱۳۲.....	«چوکچ»
۱۱۳۲.....	شاهی احمد محمود شاهی نوروویچ
۱۱۳۳.....	شیخ بابا بن گل احمد الداغستانی
۱۱۳۴.....	شايمراونوف عبدالله حسن اللویچ
۱۱۳۵.....	شايمراونوف نائیل ذلیلوویچ
۱۱۳۶.....	شايمیف فرید شايمحمدوویچ
۱۱۳۷.....	شايخانوف مراد کشافوویچ
۱۱۳۸.....	شاکایف عبدالله یومبایویچ
۱۱۳۹.....	شاکروف الفت محمدیانوویچ
۱۱۴۰.....	شامیقولوف علی کمال الدینوویچ
۱۱۴۱.....	شمس الدینوف اسکندر محمد ولیویچ
۱۱۴۲.....	شانگاریف اسماعیل کلام الدینوویچ
۱۱۴۵.....	«شانس»
۱۱۴۵.....	شرفیف حلیم خطیبوویچ
۱۱۴۶.....	شرف الدین مارس منصوروویچ
۱۱۴۷.....	شرف الدینوف فاروق شرف الدینوویچ
۱۱۴۸.....	شریپوف آفیت (عبدالله) اسهدوویچ
۱۱۴۹.....	شریپوف حکیمیان (عبدالحکیم) شینخوویچ
۱۱۵۰.....	شریپوف ها
۱۱۵۱.....	شافیف باختیگاری اعظموویچ
۱۱۵۲.....	«شیخ احمد حاجی رحمانقولوف و فرزندان و نوادگان او»
۱۱۵۲.....	«شیخ زین الله»
۱۱۵۳.....	«شیخ زین الله رسولف»
۱۱۵۳.....	«شیخ زین الله رسولف. حقایق الہی»
۱۱۵۳.....	مدرسه‌ای برای کودکان «قرقیزی» (فراقی) وابسته به کمیسیون مرزی اورنبورگ
۱۱۵۶.....	«شورا»
۱۱۵۷.....	یو
۱۱۵۷.....	«یولداش»
۱۱۵۹.....	یولتی (یولتیف) داود اسحاقوویچ
۱۱۵۹.....	یومایف جمال الدین خلی اللویچ

۱۱۶۰.....	«دانشمندان جوان اسلام»
۱۱۶۱.....	یوسپوف رافائل (سلیمان) رناتو ویچ
۱۱۶۲.....	یا
۱۱۶۲.....	«یاز»
۱۱۶۲.....	«یاکتاش»
۱۱۶۳.....	یعقوبیف ایلگیز نور عالم ویچ
۱۱۶۴.....	یامبایف‌ها
۱۱۶۵.....	«یاناریش»
۱۱۶۶.....	مسجد یار ماراچنایا (بازار مکاره) در شهر ایربیت
۱۱۶۹.....	یاراللین خوجاجان
۱۱۶۹.....	یائوشف‌ها
۱۱۷۸.....	«یاشن»
۱۱۷۹.....	Barda.narod.ru
۱۱۸۰.....	Ihlas.su
۱۱۸۰.....	Islam.usink.info
۱۱۸۱.....	فهرست مؤلفان

سخنی از هیئت تحریریه

دایرة المعارف «اسلام در اورال» اولین تحقیق به صورت یک مجموعه کلی در بررسی منابع تاریخی مسلمانان کنونی و گذشته منطقه اورال (خارج از محدوده تاتارستان و باشقیرستان است). این چاپ مهم‌ترین پدیده‌ها، موضوعات، شخصیت‌ها و تاریخ اسلام معاصر و گذشته و همچنین مسلمانان را در هفت نهاد زیر در روسیه فدراتیو مورد بررسی قرار می‌دهد: جمهوری‌های کومی، و اودمورتیا، ایالت پرم، استان‌های کورگان، اورنبورگ، سوردلوفسک و چیلیابینسک.

قدمت ریشه‌های تاریخی و وجود ناحیه‌های محل زندگی جمعی مسلمانان و در وهله اول تاتارها، باشقیرها و قزاق‌ها که تاکنون باقی مانده و سبب به وجود آمدن ویژگی‌های خاصی برای مذهب آنها شده است، از مشخصه‌های اسلام در اورال به شمار می‌رود. در زمینه گذشته تاریخی، چند مرکز گسترش اسلام در اورال ذکر شده در بالا مورد بررسی قرار می‌گیرند. از غرب، بلغارستان ولگانشین و بعدها قلمرو خان قازان موجب برقراری روابط تنگاتنگ فرهنگی، نژادی و تجاری با این منطقه شد که این امر در منابع تاریخی و آثار باستانی همچون خرابه‌های شهر قدیمی راژدستونسکی قرن‌های نهم تا چهاردهم، قبرستان مسلمانان قرن‌های یازدهم - دوازدهم، گنج‌های سکه، برخی کتیبه‌های روی قبرها و دیگر کارهای دستی شده است. تقریباً دولتی در قرون وسطا در اوراسیا به نام زلاتایا اوردا تمام سرزمین مورد بررسی را در برداشت. دولت کوچ نشین ایجاد شده از زلاتایا اوردا به نام ناگایسکایا اوردا، کشورهای آسیای میانه و دشت

قراستان نیز تأثیر به سزاگی بر روی فرهنگ مردم اورال جنوبی داشتند؛ به عنوان مثال از جمله یادگارهای به جا مانده از آنها می‌توان به مقبره‌های قرون وسطایی مربوط به قرن‌های چهاردهم تا پانزدهم استان اورنبورگ تا چیلیابینسک اشاره کرد. و در آخر این‌که دولت‌های تاتارهای سیبری در شرق، اورال جنوبی و میانی را تحت تأثیر خود قرار داده اند، و یادگارهای به جا مانده از آنها می‌توان در روندهای اسلام‌شناسی ساکنین اوگری این ناحیه مورد بررسی قرار داد که آنها پیش از اوایل قرن هجدهم در محله‌ای سکونت خود، « محلی برای فراخواندن مردم به عبادت» (مناره‌هایی) ساخته بودند.

پروسه وارد شدن اورال به دولت روسیه که در نتیجه اشغال قلمرو خانهای سیبری و قازان و پس از آن انحلال دولت کوچ نشین ناگایسکایا اوردا امکان‌پذیر شد با مشکلات بسیاری به همراه بود. رژیمهای دولتی به تدریج حقوق خودمختاری ساکنین مسلمان اورال را به خصوص از اواخر قرن هفدهم تا نیمه اول قرن هجدهم کاهش می‌دادند. برهم زدن مکرر قراردادها با باشقیرها، اشغال زمین‌های آنها و غسل تعمید اجباری مردم مسلمان سبب به وجود آمدن یک سری قیام‌های ضد روسیه به همراه شعارهایی برای دفاع از آزادی مذهبی شد. و اما در نتیجه این قیام‌ها این خط مشی با همکاری سودمند متقابل قشر نخبه مسلمانان و دولت پیروز شد. در ابتدا موضوع بر سر تقاضاهای اقتصادی و سیاست خارجی امپراتوری روسیه در جهت تثبیت مرز اورال و گسترش منطقه‌ای به خاطر به تبعیت در آمدن تدریجی گروه‌های طایفه‌ای قزاق بود.

در سال‌های ۱۷۴۵ – ۱۷۴۴ طبق فرمانهای مجلس سنا و ملکه یلیزاوتا پتروونا چنین واحد نیمه مختار منحصر به فردی همچون قصبه سعید (کارگالا) در حومه اورنبورگ به وجود آمد. و این قصبه نقطه عطف احیای زیر ساختهای مذهبی مسلمانان امپراتوری و برقراری دوباره علم مسلمانان در سرتاسر روسیه شد.

در اطراف اورال سیاست مذهبی مقامات عملاً شامل تخریب مساجد نمی‌شد، و در آنجا همچنین فعالیت مبلغان مذهبی در میان مسلمانان کمتر از اطراف ولگا بود. اما فقط اعلان فرمان شورای نمایندگان کلیساها درباره آزادی عقاید مذهبی، اساسی برای صلح پایدار در منطقه شد. آخوندها مدرسه‌ها، میرزاها و ترhanها، تجار و صنعتگران از میان مسلمانان امکان ترکیب شدن در رژیم طبقاتی دولت روسیه را پیدا کردند. نکته کلیدی

تعیین کننده استراتژی مدارای دولت با مسلمانان روسیه، تأسیس مجمع روحانیون مسلمانان اورنبورگ بنا به دستور یکاترین دوم در سال ۱۷۸۸ بود. و در سایه فعالیت همین نهاد مذهبی از اواخر قرن هجدهم تا اوایل قرن بیستم امت واحد مسلمانان از گروه‌های مجزای طبقاتی و نژادی در روسیه داخلی و سیبری به وجود آمد. در همین دوره در منطقه اورال صدھا مسجد و مدرسه و بنای‌های ساخته شدند که تاکنون باقی مانده اند و از مرواریدهای معماری مذهبی اسلامی هستند.

پس از تثبیت روابط اسلامی - دولتی، مسلمانان اورال از کمیون جمع بندی سال‌های ۱۷۶۷ - ۱۷۶۸ نقش عمده‌ای در زندگی سیاسی - اجتماعی نه تنها منطقه، بلکه تمام کشور داشتند. از نیمه دوم قرن نوزدهم تا اوایل قرن بیستم مسلمانان این سرزمین شدیداً در فعالیت دو ماھای شهری و سازمان‌های استقلال محلی، دو ماھای دولتی امپراتوری روسیه شرکت می‌کردند. تعداد زیادی از مسلمانان در ترکیب ارتش‌های قزاق اورال و اورنبورگ قرار داشتند. ارتش باشیری - مشیریکی در محافظت از مرزهای کشور و جنگهای دولت روسیه فعالیت داشت. و اما نقش تجارت تاتارها قابل توجه‌تر بود، زیرا مهم‌ترین نقش را در «جادبه» متقابل بین روسیه و قزاقستان، و همچنین کشورهای آسیای میانه و گشاش راه‌های تجاری به چین و افغانستان ایفا می‌کرد. و همچنین این تجارت تاتارها موقعیت بر جسته‌ای در میان گروه تجاری منطقه و حضور فعالی در جریان‌های سیاسی و آموزشی - فرهنگی برقراری امت مسلمانان روسیه داشت. تجار و علماء نقش مهمی در توسعه مراکز معارف و فرهنگ اسلامی سرتاسر روسیه همچون اورنبورگ و ترائیتسک داشتند. علاوه بر این شهرها از اواخر قرن نوزدهم، در دوره توسعه همگانی ایده‌های جدیدیزم (جنبش اجتماعی - سیاسی بین مسلمانان امپراتوری روسیه)، پرم، و یکاترینبورگ نیز مراکز مهمی در امر ایجاد انتشارات و مطبوعات، کتابخانه و انجمن‌های خیره، آموزشگاه‌ها و بخش‌های نظامی مسلمانان شدند. به همین دلیل در این فرهنگ توجه عمده‌ای به مدرسه‌ها و مساجد این ناحیه، تجار فرهنگ دوست، کارگزاران اجتماعی و مذهبی مسلمانانی معطوف شده است که در آنجا زندگی و کار می‌کردند و بر روی سرنوشت اسلام در روسیه تأثیر گذاشتند. در اورال صنعتی، فعالیت مذهبی در میان کارگران از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است، در این باره نیز در این جلد سخن به میان آمده است.

به طور کلی بسیاری از مدخلهای این فرهنگ به شخصیت‌ها یعنی روحانیون، فرهنگ دوستان، کارگزاران اجتماعی، شرقشناسان و سرزمین شناسان اختصاص یافته است. اندکی از بیوگرافیهای بسیاری از امام جمعه‌های دوره پیش از انقلاب که متاسفانه به دست فراموشی سپرده شده بودند، در این کتاب یادآوری شده است. در هر منطقه لیست‌های حتی الامکان کامل امام‌های جماعت تحت فشار قرار گرفته در سال‌های هجوم بی‌دینی به مذهب آمده است. اطلاعاتی نیز درباره مسئولین مراکز مذهبی امروزی مسلمانان و یک سری از امام‌های جماعت کنونی که خدماتی در جهت گسترش اسلام در اورال انجام داده اند در این کتاب وجود دارد. مقالات اختصاص یافته به موضوع تاریخ جماعت‌های مسلمان برخی شهرها، امکان بررسی زندگی آنها در جریان تاریخی از لحظه پیدایش آنها تا به امروز را به دست می‌دهد. این فرهنگ شامل اطلاعات وسیعی درباره مساجد تاریخی و معاصر در این منطقه است، و علاوه بر توصیف تاریخی آنها از ویژگی‌های معماری آنها نیز سخن به میان آمده است.

جمع نویسنده‌گان این فرهنگ، توجه خاصی به مسائل فعالیت مبلغین مذهبی کلیساًی ارتدوکس در میان مردم مسلمان و حضور مسلمانان در جنگ داخلی و اشاره به دلایل انتخاب وحشتناک مواضع طرفین دارای اختلاف دارند. و شرایط وجود جماعت‌های مسلمانان در وضعیت سیاست ضد مذهبی دولت شوروی و جریان احیای آنها پس از سقوط اتحادیه جماهیر سوسیالیستی شوروی و تأثیر بر روی گسترش امت محلی مهاجرت از آسیای میانه و قفقاز که در سال‌های جنگ میهنی بزرگ آغاز شده بود، به طور مخصوص مورد مطالعه قرار گرفته است.

موضوع تاریخ و سرگذشت اسلام در اورال به قدری دارای جنبه‌های بسیار است که کم مورد بررسی گرفته است که برای توصیف کم و بیش کامل آن ده‌ها کتاب با حجم این فرهنگ لازم است: و این جلد با عنوان «اسلام در اورال» اولین گام مهم در مطالعه این مسئله است. نویسنده‌گان معتقدند که با چاپ این کتاب، مجموعه مضماین اسلامی، جایگاه شایسته خود را در تاریخ منطقه اورال به دست خواهد آورد.

د. ز. خیرالدینوف و آ. ان. استاراستین

سر دبیر مسئول و گردآورنده دایرة المعارف «اسلام در اورال»

مقدمه

پنجمین جلد از دایرةالمعارف «اسلام در روسیه فدراتیو»، چاپ سری کتاب‌هایی را ادامه می‌دهد که در قالب آن کتاب‌هایی مربوط به استان نیژه گوراد (سال ۲۰۰۷)، شهر و استان مسکو (سال ۲۰۰۸)، سن پترزبورگ و شمال غرب روسیه (سال ۲۰۰۹) بخش مرکزی - اورپایی روسیه (سال ۲۰۰۹) منتشر می‌شوند. بیش از ۷۰۰ مدخل فرهنگ «اسلام در اورال» از تقریباً ۵۰ مؤلف به ترتیب حروف الفبا قرار دارند. برای راحتی استفاده از این فرهنگ، سه راهنمایی الفبایی، موضوعی و منطقه‌ای در آن آمده است. و لیست مدخلهای فرهنگ کتاب‌های قبلی به عنوان پیوست در این کتاب آمده است.

ضمن ارائه این کتاب، مطالب زیر نیز لازم به ذکر است. اهمیت منطقه اورال در تاریخ مسلمانان روسیه بسیار زیاد، و در برخی زمینه‌ها فوق العاده است. و اورال جنوبی برای اولین بار پس از سقوط دولت‌های پاستوردینسکی (کریمه و مسکو) وظایف مرکز خودمدختاری فرهنگی - مذهبی حقیقی امت مسلمانان امپراتوری روسیه را به دست آورد، و این امر در طی چند دهه پیش از ایجاد مجمع روحانیون مسلمانان اورنبورگ به وجود آمد. بدین ترتیب باید اقرار کرد که از میان بسیاری از نقطه نظرها درباره این‌که چگونه قصبه سیدوفسکی در حومه اورنبورگ (کارگالای تاتاری کنونی) پایتخت ویژه مسلمانان در امپراتوری شد، تنها یک امر در میان دانشمندان بیشتر مورد قبول بود: «این امر به اراده تزار بود». نه نظرهای ژئوپولیتیکی و اهداف آینده پتربورگ در گسترش امپراتوری، نه خودمدختاری نسبی میله‌های باشکیری، نه مهاجرت بسیار مشربیاک‌های

میشاری (نژادی مشابه تاتارها)، اورال، نه ساختار اجتماعی - نژادی منحصر به فرد ارتش باشقیری - مشریاکی، نه تواناییهای تاتارها به عنوان دیپلماتها و مسئولین سازمان دولتی روسیه در دشت قراقستان و آسیای میانه به لحاظ دفاع و حمایت از امپراتوری توسط دانشمندان متقد به حساب نمی‌آیند. این نقطه نظر به نظر می‌آید که برای ما تا حد زیادی دچار نقصان است، به همین دلیل ما سعی کرده ایم که در این کتاب کمی تاکید بر روی امر دیگری باشد، و تمام ابهام حقایق ژئوپولیتیکی به وجود آمده در منطقه را نشان دهیم.

یکی از دلایل چنین نظریه سیاه و سفیدی درباره تاریخ این است که موضوع اسلام در منطقه اورال به عنوان یک پدیده کامل مورد مطالعه قرار نگرفته است. بنابراین بی‌شک برخی جنبه‌های این پدیده علاقه جدی‌ای را از سوی محقق‌های علمی - آکادمیکی به خود جلب کرده و می‌کند. برای مثال موضوعات آموزش اسلامی اواخر قرن نوزدهم تا اوایل قرن بیستم در اورنبورگ و ترائیتسک (و بیش از هر جا در مدرسه‌های «حسینیه» و «رسولیه» مشهور در سرتاسر کشور)، ایجاد جدیدیسم در این منطقه، تاریخ برخی مساجد و بیگرافی‌های برجسته‌ترین کارگزاران همچون شیخ زین الله رسولوف بیش از هر چیز مورد بررسی، و علاوه بر آن در آثار متفاوت به صورت دقیق ویژگی‌های نژادی مردم مسلمان بومی مورد مطالعه قرار گرفته اند. اما بیشتر آثار با چنین موضوعاتی تنها در سال‌های اخیر پدید آمده اند و به طور کلی در تاریخ‌شناسی اسلام و مسلمانان در اورال تا به حال «لکه‌های سفید» بزرگی کاملاً نمایان است.

از میان این نقصهای بارزترین آنها را می‌توان بررسی ضعیف باستان‌شناسی مسلمانان گذشته این منطقه بسیار بزرگ برشمرد که به نوبه خود منجر به تناقض جدی با ویژگی مفهومی در مسائل تاریخ آبادانی اورال می‌شود. بدین ترتیب در صورت وجود آثار باستانی غیر قابل انکار در این منطقه مربوط به تاریخ دوره‌های بلغارها و دولت پاستوردینسکی، علم تاریخی رسمی تاکنون نشان دهنده شروع امر آبادانی اورال توسط تاتارها درست پس از وارد شدن این منطقه به ترکیب امپراتوری روسیه است. سپس بر اساس اطلاعات باستان شناسان، در دوره قرون وسطاً اولیه، اورال منطقه ارتباط بین مذهبی‌های متفاوت جهان بود، که این امر توجه به این مسئله را از سوی سیاست شناسان، تاریخ دانان و انسان شناسان دارای

جهت گیری‌های متفاوت را به به خود جلب کرده می‌کند. اما این مجموعه مضامین عملاً در تاریخ‌شناسی روسیه هیچ انعکاسی نیافته است.

مئله برقراری ارتباط ساکنین اورال با دنیای عرب‌های مسلمانان نیز که به مدت‌ها پیش باز می‌گردد تا حدی توجه را به خود جلب می‌کند. متاسفانه چنین جالب و به لحاظ پتانسیلی غنی از هیجان به طور کلی در آثار دانشمندان منعکس نشده است. و همچنین تاکنون نظریات دانشمندان درباره مسئله اصلیت یک سری از گروه‌های نژادی و نسبه نژادی مردم بومی اورال ضد و نقیض هستند و به صورت منظم در نیامده اند، برای مثال، درباره گروه‌های تاتاری چپتسکی و بسرمیان‌ها، تاتارهای پرم و باشقیرهای گاینسکی مرتبط با یکدیگر و غیره نیز این مسئله صدق می‌کند. در این مورد، دلیل این مسئله رویکردهای متناقض مکتبهای علمی شکل گرفته در قازان، اووا، ایزفسک و دیگر پایتختهای جمهوری‌های ملی اورال - ولگا است.

اسناد آرشیوی، گونه اصلی منابعی هستند که بر اساس آنها کار به همراه تحقیق درباره این موضوع مطرح شده در مناطق اورال و ولگا انجام می‌شود. این اسناد از اهمیت بسیار بالایی برخوردار هستند: چراکه در این آرشیوها اغلب وقایع اتفاق افتاده در اورال امپراتوری آمده است. اما مشکلات خاصی نیز در انتظار مسئولین آرشیو است. اولاً بخش عمده‌ای از منابع در آرشیوهای مختلف پراکنده است و جمع‌آوری اطلاعات در یک جا پیچیده‌ترین مسئله برای محقق می‌باشد. دوماً، تعداد نه چندان کمی از اسناد که در مجمع روحانیون مسلمانان اورنبورگ گردآوری شده اند، به زبان‌های تاتاری قدیمی و با فونت عربی هستند. و در آخر سوماً این‌که عینی بودن بسیاری از مطالب که فقط نظر مقامات امپراتوری را مشخص می‌کنند، باید به صورت دقیق مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد.

در این برنامه، در امر مطالعه اورالی - اسلامی، تحقیقات کشورشناسی و منابع نشرگونه و توصیفی همچون سرگذشت‌ها، مصاحبه با ساکنین قدیمی و فرزندان کارگزاران برجسته اسلام و مواردی از این قبیل نقش بزرگی را ایفا می‌کنند. اما به هنگام بررسی آنها مسئله صحت اطلاعات آورده شده نیاز به تیز بینی دارد: چنان‌که در آثار برخی از کشورشناسان متاسفانه یکی دانستن امام‌های جماعت برجسته منطقه اورال همچون احمد خازی رحامتقولوف و احمد المنگری اتفاق افتاده است.

در این شرایط نه چندان آسان، هدف دفتر انتشاراتی ما یافتن موشق‌ترین و بی‌طرفانه‌ترین اطلاعات درباره چنین پدیده‌ها، گروه‌های اجتماعی و نژادی، موضوعات و شخصیت‌هایی است که از جنبه‌های مختلف، تاریخ و اسلام امروز و مسلمانان در ورا را معرفی می‌کنند. به هر صورت امیدواریم که موفق به انجام این امر شویم. بی‌شک خوانندگان این حق را دارند که انتقادات و مطالب تکمیلی خود را بیان کنند و نظر خود را نسبت به فرهنگ حاضر با ما در میان بگذارند، این نظرات در جلد نهایی چاپ «اسلام در روسیه فدراتیو» که انتشارات «مدینه» قصد دارد سال ۲۰۱۲ به مناسبت ۷۰۰ سالگی پذیرش اسلام به عنوان مذهب دولت زالاتایا اوردا منتشر کند، در نظر گرفته خواهد شد.

ما معتقدیم که این تحقیقات مربوط به جامعه اسلامی رو به رشد امروز و ویژگی‌های همزیستی مسلمانان و ارتدوکسها در اورال است که علی رغم مسائل گذشته توانسته اند. هم‌جواری خاصی را در این منطقه به وجود آورند و امروزه در زمان نا آرام ما از اهمیت ویژه‌ای برخوردار باشند. به همین دلیل گردآورندگان و ناشران این فرهنگ از همه اشخاص علاقه مند، دانشمندان و فرهنگ دوستان دعوت به عمل می‌آورد تا در زمینه آماده کردن جلد‌های بعدی این سری از کتاب‌های «اسلام در روسیه فدراتیو» که به عنوان یک تحقیق بزرگ در سرزمین اسلامی روسیه در نظر گرفته شده است. مشارکت فعالی داشته باشند.

د. و. محمد دینوف

سردبیر اصلی سری کتاب‌های «اسلام در روسیه فدراتیو»،
دکترای علوم سیاسی